

INTERNATIONAL
**CITY
AND
HISTORY**
SYMPOSIUM ON AVCILAR

ULUSLARARASI AVCILAR KENT ve TARİH SEMPOZYUMU

21-22 OCTOBER 2021 / 21-22 EKİM 2021
AVCILAR - İSTANBUL

INTERNATIONAL CITY AND HISTORY SYMPOSIUM ON AVCILAR

**ULUSLARARASI AVCILAR KENT ve
TARİH SEMPOZYUMU**

21-22 OCTOBER 2021 / 21-22 EKİM 2021
AVCILAR - İSTANBUL

AVCILAR BELEDİYESİ KÜLTÜR HİZMETİDİR
Yayın No: 9

ULUSLARARASI AVCILAR KENT VE TARİH SEMPOZYUMU
INTERNATIONAL CITY AND HISTORY SYMPOSIUM ON AVCILAR
Tam Metin Bildiri Kitabı / Full Text Book

Yayın Sahibi / Publisher: Avcılar Belediyesi / Avcılar Municipality

Editör / Editor: Ülkü KARA - Haldun AYDINGÜN

Yardımcı Editör / Co-Editor: Ayberk ENEZ

Grafik Tasarım / Graphic Design: Tekin ZENGİN

Yayın Tarihi / Publishing Date: Mart - March 2022

Avcılar Belediyesi Yayınları

ISBN: 978-605-73399-0-4
Yayıncı Sertifika No: 63122

Tüm hakları saklıdır. Yazarın ve yayıncının izni olmadan çoğaltılamaz, kopyalanamaz.
Makalelerin içeriği ile ilgili sorumluluklar yazarlara aittir.
*All rights reserved. This book or any portion thereof may not be reproduced or used
in any manner whatsoever without the express written permission of the publisher
Responsibilities for the content of the articles belong to the authors.*

Mayıs 2022

SEMPOZYUM ONUR KURULU
HONOURS COMMITTEE

Prof. Dr. Ersin KALAYCIOĞLU
Prof. Dr. İlter TURAN
Dr. Ragıp Nebil İLSEVEN
Akif Hamza ÇEBİ
Turan HANÇERLİ
Bahattin YÜCEL
Bahadır KALEAĞASI

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU
ORGANIZING COMMITTEE

Celal EMRE
Lütfi DEMİR
Gökhan ENÜL
Dr. Servet KAYA
Koray Doğan URBARLI
Mesut GÜLŞEN
Elif BORCEKLİ
Öznur Deniz AYAROĞLU
Ayberk ENEZ

SEMPOZYUM BİLİM KURULU
SCIENCE COMMITTEE

Prof. Dr. Şengül AYDINGÜN
Prof. Dr. Blazej STANISLAWSKI
Prof. Dr. Aynur KOÇAK
Dr. Rasih Haldun AYDINGÜN
Dr. Ülkü KARA

2021 yılında aramızdan ayrılan,
engin tarih bilgisi ile bizlere ışık tutarak
Bathonea kazılarında çok katkısı bulunan
Sayın Hakan Murat Akın'a
saygılarımızla...

*In honor of Hakan Murat Akın (R.I.P.
in 2021), who had made enormous
contributions to the Bathonea excavations
with his vast historical knowledge...*

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

Önsöz Foreword	7
Sempozyum Açılış Konuşması / <i>Symposium Opening Speech</i> “Bathonea, Kadim Kent İstanbulumuzun Geçmişine ve Tarihine Başka Bir Pencere Açıyor...” “Bathonea Opens Another Window to the Past and History of Our Historical City, Istanbul...” Turan HANÇERLİ	11
Avcılar Bathonea Kazılarının İstanbul Tarihine Katkıları Contributions of Avcılar Bathonea Excavations to the History of Istanbul Şengül G. AYDINGÜN	17
Küçükçekmece Göl Havzası Arkeolojik Araştırma Tarihi History of Archaeological Research at Küçükçekmece Lake Basin Ayberk ENEZ	23
Hititlerin Ticaret Sistemi ve Ticaret Yollarının Avcılar’da Buluşması The Trade System of the Hittites and the Meeting of Trade Roads in Avcılar A. Tuba ÖKSE	43
Avcılar’ın Karadeniz ile Ege Arasındaki Tarihi Ticaret Yolu Üzerindeki Konumunun Önemi The Importance of Avcılar’s Location in the Historic Trade Route Between Black Sea and Aegean Haldun AYDINGÜN.....	51
Bizans Mühürlü Tuğlaları Üzerine Filolojik ve Arkeolojik Araştırma: Küçükçekmece Gölü, Firuzköy Yarımadası’ndaki Yerleşime ait Bizans Yapılarından Seçilmiş Mühürlü Tuğla Örnekleri Üzerine Çalışma Philological and Archaeological Research on Byzantine Stamped Bricks: Case Study of Selected Examples of Stamped Bricks from Byzantine Architectural Structures from the Site on the Firuzköy Peninsula on Lake Küçükçekmece Evelina KACHYNSKA, Grzegorz SUS.....	63
Geç Antik Çağ Eczanesi Daphnusion’dan (?) Mortarium ve Mortarium Piliular Mortarium and Mortarium Pilia from the so called Late Antique Pharmacy Daphnusion Şengül AYDINGÜN, Berrin YILDIZ.....	77
“Bazilikal Yapı”nın Seramik Buluntularına Bir Bakış Ceramic Artifacts of the “Basilical Structure”: An Overview Ülkü KARA.....	105
Bathonea, Athyra ve Angurina Limanları The Harbours of Bathonea, Athyra ve Angurina Hakan ÖNİZ, Şengül AYDINGÜN.....	125
Firuzköy Yarımadası’ndaki “Küçük Liman”: Küçükçekmece Gölü’nde Yapılan Liman Çalışmaları Hakkında Arkeolojik Ön Rapor The So-called “Küçük Liman” on the Firuzköy Peninsula: A preliminary Archaeological Report on Harbour Studies Along the Küçükçekmece Lake Alkiviadis GINALIS.....	143

MS 5. - 11. Yüzyılları Arasında İstanbul Bathonea, Theodosius ve İzmit Körfezi Antik Limanlarının Rolü The Role of the Ancient Harbours of Avcılar Bathonea and Theodosius Between the 5 th - 11 th centuries AD in the Marmara Sea Şengül AYDINGÜN, Sercan ÖNGEN.....	163
Firuzköy Yarımadası Bizans Mimari Kompleksi'nde Merkezi Planlı Yapıdaki Opus Sectile Döşeme: Bir Analoji Denemesi Byzantine Architectural Complex on the Firuzköy Peninsula. An Attempt to Find an Analogy Evelina KACHYNSKA.....	181
Bathonea Kazıları Geç Antik - Orta Çağ Mezarları Late Antique Period - Medieval Tombs of Bathonea Excavations Batuhan SAZAK, Ahmet BEKTAŞ.....	195
Bizans Başkentinin Batı Kırsalında Su Temini: Avcılar ve Yakın Çevresinden Yeni Arkeolojik Buluntular Water Supply in the Western Suburbs of the Byzantine Capital: New Archaeological Evidence from Avcılar and Surroundings Kerim ALTUÇ.....	213
Constantinopolis Yakınlarında Küçükçekmece Göl Havzasında Yer Alan Erken Dönem Hıristiyan Bazilikaları (İstanbul-Avcılar) Early Christian Basilicas at Lake Küçükçekmece near Constantinople (İstanbul-Avcılar) Błażej M. STANISŁAWSKI, Şengül AYDINGÜN, Ayberk ENEZ, Konrad K. SZYMAŃSKI.....	227
Geç Roma, Bizans ve Osmanlı Dönemleri'nde Karantina Bölgesi Olarak Küçükçekmece Gölü ve Çevresi Küçükçekmece Lake and its Surroundings as a Quarantine Zone in the Late Roman, Byzantine and Ottoman Periods Ali ŞAHİN.....	263
Avcılar - Firuzköy Yarımadası'ndaki Osmanlı Yapılarının Dökümantasyonu Documentation of Ottoman Buildings in Avcılar - Firuzköy Peninsula Yaser DELLAL.....	283
MS 19. Yüzyılda Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Ayamama Çiftliği Üzerine Notlar Notes on the Ayamama Farmland over the Ottoman Archival Sources of the 19 th Century AD Özge ASLANMİRZA.....	297
Batılı Seyyahların Kaleminden Küçükçekmece ve Çevresi Küçükçekmece and Its Surroundings from the Pens of Western Travelers Meriç HARMANCI.....	305
Küçükçekmece Gölü ve Havzasında Çevre Kirliliği Environmental Pollution in the Lake Küçükçekmece and the Basin Serkan KÜKRER, Hakan KAYA.....	321
Küçükçekmece Göl Çevresi Faunası ve Sosyal Yaşama Etkisi Küçükçekmece Lake Environment Fauna and Its Impact on Social Life Hasan DEĞİRMENCİ.....	325
Sempozyum Kapanış Konuşması / Symposium Closing Speech "Bathonea, Asırlar Öncesinden Günümüzü Aydınlatan Bir Işıktır..." "Bathonea is a Light Coming From Centuries Ago to Enlighten Today..." Turan HANÇERLİ.....	341

Avcılar - Firuzköy Yarımadası'ndaki Osmanlı Yapılarının Dökümantasyonu

Documentation of Ottoman Buildings in
Avcılar – Firuzköy Peninsula

Yaser DELLAL*

Özet

Firuzköy Yarımadası'nın kıyısında bulunan Alibey Köyü, sadece İstanbul yakınlarındaki Osmanlı yerleşim sistemini incelemek için önemli bir örnek değil, aynı zamanda bu tür küçük kırsal toplulukların sosyal yaşamını anlamak için iyi bir fırsattır. Köy binaları ve liman, merkez köy meydanını oluşturmak üzere bir araya gelen taş yollarla birbirine bağlanmıştır. Daha önceki kazılarda bu yolların birden fazla tarihi tabakaya ait olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, köy binalarının dağılımındaki değişikliklerle ilgili olduğuna inanılan yaklaşımlardaki değişiklik de dikkat çekmektedir. Anıtsal Osmanlı hamamlarından farklı bir tipi temsil eden köy meydanının yakınındaki hamam, köydeki günlük hayata dair bilgiler veren özgün durumu ile günümüze kadar tamamen ayakta kalan en önemli yapılardan biridir.

Köyü incelemeye yönelik ilk adım olarak tüm köyün dökümantasyonu için çalışmak çok önemlidir. Bu bağlamda fotogrametri kullanımı, doğruluk ve zamandan, emekten ve paradan tasarruf sağlaması nedeniyle bu alandaki en etkili yöntemlerden biridir. Bu yöntem, meydanın yanındaki hamamın ön 3B dijital modelini hazırlamanın yanı sıra limanı ve kazısını belgelemek için de kullanılmıştır. Umarım ki, gelecekte köyün mimarisi üzerinde daha detaylı çalışma fırsatı mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler:

İslam Arkeolojisi, Osmanlı Mimarisi, Hamamlar, Antik Yollar, Yapı Rölövesi, Fotogrametri.

Abstract

The village of Alibey, located on the shore of the Firuzköy Peninsula, is not only an excellent example to study the Ottoman settlement system near Istanbul, but also an opportunity to understand the social life of such small rural communities. The village buildings and the port are connected by stone paths that come together to form the central village square. In previous excavations, these roads show more than one historical scene. It also points to a change in trends believed to be related to the change in the distribution of village buildings. Representing a different type from the monumental Ottoman baths, the bath adjacent to the village square is one of

* Dr., İslam Arkeoloğu, Orcid No: 0000-0003-0805-4698,
yaserdellal@hotmail.com

* Dr., Islamic Archaeologist, Orcid ID: 0000-0003-0805-4698,
yaserdellal@hotmail.com

the most important structures that have survived until today with its original condition that gives information about the daily life in the village.

It is very important to work on documenting the whole village as a first step towards studying it. In this context, the use of photogrammetry is one of the most effective methods in this field because of the provided accuracy and savings in time, effort and money. This method was used to document the harbour and its excavation, in addition to preparing a preliminary model for the bath house near the square. Hope that in the future there will be an opportunity to work on the architecture of the village in more detail.

Keywords:

Islamic Archaeology, Ottoman Architecture, Bath Houses, Ancient Roads, Building Survey, Photogrammetry.

GİRİŞ

Firuzköy Yarımadası, İstanbul'un yaklaşık 22 km batısında, Küçükçekmece Gölü'nün batı kıyısında yer almaktadır (Şek. 1). Yarımada arkeolojik kalıntıların varlığı 20. yüzyılın başlarından itibaren bilinmektedir. Ancak söz konusu yerleşim 2009'dan önce incelenmemiştir. Kocaeli Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Şengül Aydıngün'ün başkanlığındaki kazılarda, Anadolu Trakyası'nın bir limanı olarak tanımlanabilecek, Neolitik Dönem'den Bizans Dönemi'ne kadar uzun süreli bir yerleşim olan Bathonea'nın izleri ortaya çıkmıştır.¹ 2020'de Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) İstanbul Departmanı kıyı şeridinin incelenmesi üzerine gerçekleşen bir araştırma projesiyle mevcut arkeolojik araştırmaya katılmıştır. 2021 yılında Dr. Alkiviadis A. Ginalis yönetimindeki ilk kazı sezonu özellikle yarımada'nın orta kısmının kıyı şeridine odaklanmıştır. Yakındaki tarımsal hinterlandıyla sıkı şekilde bağlantılı olduğu ortaya çıkan bu alan, aynı zamanda Alibey Köyü² adında bir Osmanlı köyünün/çiftliğinin kalıntılarını da içermektedir (Şek. 2). Yazarın bu projeye katılması yazara köy yapılarını tanıma ve inceleme fırsatı vermiştir.³

Alibey Köyü'nü farklı kılan konumudur. Sadece eski başkent İstanbul'un sınırları dışında kalan çok az sayıda organize Osmanlı Dönemi yerleşimi

INTRODUCTION

The Firuzköy Peninsula is situated on the western shore of Küçükçekmece Lake, approximately 22 km west of Istanbul (Fig. 1). The existence of archaeological remains on the peninsula is known as early as the beginning of the 20th century. However, it was not before 2009 that the site has been subject of investigation. Under the directorship of Prof. Dr. Şengül Aydıngün, who is member of the Kocaeli University, excavations so far revealed extensive settlement traces of the Neolithic to the Byzantine era, which may be identified as the site of the Thracian port site of Bathonea.¹ In 2020 the Istanbul Department of the German Archaeological Institute (DAI) joined the archaeological investigation with a research project on the study of its coastline. A first excavation season under the direction of Dr. Alkiviadis A. Ginalis in 2021, focused particularly on the coastline of the peninsula's central part. An area that turns out to be closely connected to its immediate agricultural hinterland, containing the remains of an Ottoman village/farm called Alibey Köyü² (Fig. 2). The participation of the author in this project gave the opportunity to identify and examine the village buildings.³

What distinguishes the village of Alibey is its location. It not only consists of one of very few organised Ottoman settlement traces surviving

1 H.Aydingün 2017: xxv; Aydingün 2017a: 13-14; Aydingün 2017b, 75-81.

2 Osmanlı arşivindeki 1915 tarihli bir haritada adı geçmektedir.

3 Kazıda bulunma ve Alibey Köyü mimarisi üzerine çalışma şansını veren Prof. Dr. Şengül Aydıngün'e ve Dr. A. Alkiviadis Ginalis'e teşekkürü borç bilirim.

1 H.Aydingün 2017, xxv; Aydingün 2017a: 13-14; Aydingün 2017b: 75-81.

2 The name is mentioned on a map, from the Ottoman archives, dated 1915.

3 I owe thanks to Prof. Dr. Şengül Aydıngün and Dr. Alkiviadis A. Ginalis for participating and working on architecture of Alibey village.

minden biri değil, aynı zamanda MS 15. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar sürekli insan faaliyeti gösteren nadir ve iyi korunmuş bir örneği de temsil etmektedir. Şaşırtıcı bir şekilde şimdiye kadar modern mimari müdahalelerden kaçmayı ve böylece tarihi özgünlüğünü korumayı başardığı anlaşılmaktadır. Ancak, modern İstanbul'un bir metropol olarak hızla genişlemesi nedeniyle bölge şimdi inşaat şirketleri tarafından yok edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle, neredeyse yarım asra yakın bir tarihe tanıklık eden bu kültürel mirasın belgelenmesi büyük önem taşır hale gelmiştir. Bu nedenle, söz konusu arkeolojik, topografik ve tarihlendirme çalışması tüm Osmanlı Dönemi boyunca küçük toplulukların kırsal yaşamına derinlemesine bir bakış açısı sağlayacaktır.

Alanın Tarihi ve Önceki Çalışmalar

Küçükçekmece Gölü'nün daha geniş alanı da dahil olmak üzere bölge, MS 1453'te Constantinopolis'in fethinden kısa bir süre önce Osmanlı Devleti kontrolüne girmiştir.⁴ 2010-2015 yılları arasında Alibey Köyü'nde yapılmış olan ilk temizlik çalışmaları sırasında Osmanlı egmenliğinin ilk evresine kadar uzanan birçok arkeolojik buluntu ele geçmiştir. Bunlar; sikkeler, çeşitli çanak çömlek buluntuları, mezar taşları, vb. buluntulardır. Aralarında en önemli ve karakteristik olanları şunlardır:

1. Sikkeler: Alanda bulunan Osmanlı sikkeleri MS 15. - 20. yüzyıllar aralığına tarihlendirilmiştir. Özellikle MS 15. - 17. yüzyıllara ait sikkeler çok nadirdir. Bulunan en eski Osmanlı Dönemi sikkesi -IYI- sembolüdür ve "Kayı Boyu"nu tasvir eder; MS 1444 II. Murad dönemine tarihlendirilmiştir (Şek. 3).⁵ Bu sikkenin ön yüzünde simetrik olarak iki kez Sultan Murad'ın adı yazılıdır. Bunun altında Kayı Boyu'nun sembolü ve Kayı'nın dört kolunu temsil eden dört yıldız bulunur. Arka yüzünde Darb-Edirne (Edirne Basımı) yazılıdır. Kayı Boyu sembolü sadece II. Murad tarafından sikkelerde kullanıldığı için nadir görülen bu sikke oldukça önemlidir. Osmanlı İmparatorluğu'nda Kayı Boyu'nun sembolü Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'ne kadar bazı silah ve armalarda kullanılmıştır. Daha sonra bu sembol kaybolmuştur. MS 18. yüzyıldan itibaren ise, Firuzköy Yarımadası'ndaki sikke dolaşımında bir artış kaydedilmektedir. Son

outside the spheres of the former capital Istanbul, but also a rarely well-preserved example of continuous human activities from the 15th to the 19th century. Surprisingly, so far it managed to escape modern architectural interventions and thus to keep its historic authenticity. However, due to the fast expansion of the megalopolis of modern Istanbul, the area is now in imminent danger to be destroyed by construction companies. As such, it is of great importance to document this cultural heritage, which constitutes a unique witness of almost half a century. Accordingly, archaeological, topographic and historiographic studies will provide a deep insight into the rural life of small communities throughout the entire Ottoman era.

History and previous works

The excavations at Firuzköy Peninsula revealed evidence of settlement activities from the Neolithic period throughout the Classical, Hellenistic, Roman, Byzantine as well as the Ottoman periods and up to the 70s' of the 20th century. The region, including the wider area of Küçükçekmece Lake, got under Ottoman control shortly before the conquest of Constantinople in AD 1453.⁴ Many archaeological finds dating back to this very first phase of Ottoman rule were found during the first cleaning works in the Alibey village between 2010 and 2015. These include coins, various pottery finds, tombstones, etc. The most important and characteristic among them are:

1. Coins: Ottoman coins at the site start from the 15th century, with the latest finds dating to the beginnings of the 20th century. Particularly the coins of the 15th-17th centuries are very rare. The oldest Ottoman coin found depicts the -IYI- symbol "Kayı Boyu" and dates to the reign of Murad Mangır II from AD 1444 (Fig. 03).⁵ On the averse side of this coin, Murad's name is inscribed twice symmetrically. Under that, the Kayı tribe symbol and four stars symbolizing the four branches of the Kayı. On the reverse side *Darb-Edirne* (Printed in Edirne) is written. This rare edition is highly important, as the Kayı tribe symbol was used on coins only by Murad II. In the Ottoman Empire, the symbol of Kayı tribe was used on some weapons and coats of arms until the period of Su-

4 <http://avcilar.meb.gov.tr/www/tarihi/icerik/10> (07.01.2022)

5 Aydingün 2018: 272-273, 309.

4 <http://avcilar.meb.gov.tr/www/tarihi/icerik/10> (07.01.2022)

5 Aydingün 2018: 272-273, 309.

olarak MS 19. yüzyıl sikkeleri de II. Mahmud, Abdülmeccid, Abdülaziz, II. Abdülhamid ve V. Mehmed (Reşad) dönemlerine aittir.⁶

2. Lüleler: 2011 ve 2013 yılları arasında bulunan bir grup lüle (elli iki tam ve kırık parça) dört kategoride sınıflandırılmıştır. Bunlar: MS 17. - 18. yüzyıllara tarihlenen silindirik çanaklı lüleler (Şek. 4), MS 18. yüzyıla ait yuvarlak çanaklı lüleler, MS 19. yüzyılın başlarına tarihlenen disk çanaklı lüleler ve son olarak da MS 19. yüzyılın sonlarına tarihlenen lale çanaklı lülelerden oluşmaktadır.⁷

3. Çanak Çömlek: Alibey Köyü'nde bulunan sayıca en yoğun buluntu grubunu Osmanlı Dönemi çanak çömleği oluşturmaktadır. Örnekler, c.MS 16. ve 19. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir.⁸ En karakteristik sırlı çanak çömlek buluntuları yeşil sırlı seramik parçalarıdır (Şek. 5). Orta - Geç Bizans Dönemi'ne ait olan yeşil sırlı kap parçaları, yerleşim faaliyetlerinin Bizans Dönemi'nden Osmanlı Dönemi'ne kesintisiz bir geçişle devam ettiğine işaret etmektedir. Limanda yapılan son kazılarda, özellikle iskelenin temel tabakasından çıkan yeşil sırlı ve kahverengi sırlı çanak çömlek parçalarının ön çalışmaları, Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulmasından kısa bir süre sonra gelişen ticaret bağlantıları ve iyi kurulmuş bir iletişim ağını göstermektedir (Şek. 6).

Çeşitli arkeolojik buluntular, bölgedeki Osmanlı Dönemi'nin başlangıcından sonuna kadar yoğun ve sürekli insan faaliyetlerini doğrulamaktadır. Bu veriler sadece Alibey Köyü'nün önemini değil, Küçükçekmece Gölü'nün içine ve dışına daha geniş bağlantıların varlığı açısından tüm Firuzköy Yarımadası'nın önemini de göstermektedir.

Alibey Köyü'nün Yapıları

Alibey Köyü terk edilmiş binalardan oluşmaktadır. Bir liman alanının yanı sıra, iki hamamı, bir havuzu, bir köşkü, çiftlik evleri, hayvan barınakları ve depoları birbirine bağlayan merkezi bir meydanı olan karmaşık bir yol ağı korunmuş durumdadır. Köydeki binalar, İstanbul'un ötesinde Osmanlı mimarisinin tüm yönlerinin mükemmel bir algısını sunması açısından, diğer bir deyişle imparator-

leiman the Magnificent. Afterwards this symbol disappeared. From the 18th century onwards an increase of coinage circulation can eventually be recorded on the Firuzköy peninsula. Finally, the 19th century coins belong to the reigns of Mahmud II, Abdülmeccid, Abdülaziz, Abdul Hamid II and Mehmed V (Reshad).⁶

2. Tobacco Pipes: Between 2011 and 2013 a group of pipes (fifty two complete and fragmentary pieces) was found, which were classified into four categories. These comprise pipes with a cylindrical bowl dating to the 17th-18th century (Fig. 4), pipes with a round bowl of the 18th century, pipes with a disk bowl dating to the beginning of the 19th century and finally pipes with a tulip bowl of the end of 19th century.⁷

3. Pottery: The Ottoman pottery forms the biggest category of finds represented at Alibey Köyü. The various fragments roughly date between the 16th and the 19th century.⁸ The most characteristic glazed pottery finds are green-glazed ceramics fragments (Fig. 5). With their origin in the Mid-Late Byzantine period, the green-glazed fabrics indicate a seamless transition and continuation of settlement activities at the site from the Byzantine to the Ottoman periods. Preliminary studies of green-glazed and brown-glazed pottery fragments discovered during recent excavations at the harbour, especially from the foundation layer of a central jetty, indicate already flourishing trade connections and a well established communication network soon after the establishment of the Ottoman Empire (Fig. 6).

The diverse archaeological finds attest intense and continuous human activities from the beginning of the Ottoman periods in the region to the late Ottoman, which shows not only the importance of the Alibey village itself but also of the entire Firuzköy peninsula for the wider connectivity within and beyond the Küçükçekmece Lake.

Alibey village Buildings

The village of Alibey comprises a group of abandoned buildings. Beyond a harbour site, a complex road network with a central square is preserved,

6 Tekin 2017: 361.

7 Kaya – Özmen 2017: 344-345.

8 Aydıngün 2018: 74, 312-313.

6 Tekin 2017: 361.

7 Kaya – Özmen 2017: 344-345.

8 Aydıngün 2018: 74, 312-313.

luk binalarından ziyade günlük kullanımdaki yerel yapılara odaklanma fırsatı verdiği için önemli ve ideal bir örnek oluşturmaktadır (Şek. 7). Ek olarak, köylerin ve çiftliklerin organize edilmesi ve düzenlenmesinin yönlerini yansıtmaktadır. Farklı binalar arasındaki karşılıklı ilişki ve iletişimin karmaşık bir yol ağı üzerinden gerçekleşmesi özellikle dikkat çekici görünmektedir. Yollar, inşaat aşamasının en az dört tarihsel katmanını göstermekte ve her katmanda yön değiştirmektedirler (Şek. 8). Bu nedenle incelenen alan, Osmanlı Dönemi boyunca köyün yerleşim düzeninin ve iletişim sisteminin tarihsel değişimini izleme fırsatı sunmaktadır.

Alibey'in ana meydanının yanındaki hamam (Şek. 9) üzerinde çalışılması gereken en önemli yapılarından biri olarak gösterilebilir. Osmanlı Dönemi'nin bugüne kadar bilinen anıtsal hamamlarından tamamen farklı bir hamam tipini temsil etmektedir. Bu hamam küçük olup, sadece dört odadan/boşluktan oluşmaktadır. Bu nedenle, özel bir hamam veya köy topluluğunun belirli üyelerine ayrılmış bir hamam olarak kabul edilebilir. Söz konusu küçük hamamın bilinen bir başka örneği ise 1664⁹ yılına ait Boğazköy/Hattuşa'da bulunur. Ancak yazarın Boğazköy/Hattuşa hamamı ile ilgili detaylı çalışmalarına göre, yapının ve çeşitli odalarının dizilişi ve yönelimi gibi bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Alibey Köyü'nün hamamı ile havuzunun ilk planı (SfM) fotogrametri kullanılarak üretilmiştir (Şek. 10). Duvarların ve çatının bitki örtüsüyle kaplı olması nedeniyle kayıt tam değildir. Diğer taraftan, bitki örtüsü ve tuğlaların korozyona uğraması yapının kısmen tahribatına neden olmaktadır. Ayrıca, ana odada (sıcak oda) yapılan kaçak kazıda büyük bir sondaj açılmış (Şek. 11) ve kazıdan çıkan moloz odanın içine yığılmıştır. Bu durum, burada gerçekleştirilecek ileri araştırmalar için engel teşkil etmekte ve temizlenmesi gerekmektedir; diğer taraftan, açılmış bu sondaj binanın temel ve evrelerinin incelenmesi ve kompleksin tarihinin belirlenmesi için potansiyel bir inceleme alanı sunmaktadır.

Dökümantasyon (Fotogrametri)

Dökümantasyon, bilgiyi araştırma ve kullanılabilmeye yönelik olarak gerekli materyal haline getirebilmek için bilgiyi korumak, koordine etmek,

connecting two bath buildings with a pool, a mansion and other buildings, which are believed to be farmhouses, animal sheds and depots. The buildings in the village of Alibey form an important and ideal case study, as it offers a perfect perception of all facets of Ottoman architecture beyond the city of Istanbul, which means a focus on local structures of daily use rather than imperial buildings (Fig. 7). Additionally, it reflects aspects of the organization and arrangement of villages and farms. Particularly interesting seems the interrelation and connection between the various buildings via a complex road network. The roads show at least four historical layers of construction phases (Fig. 8). With each layer, the roads are changing directions. Therefore, the site provides an opportunity to trace the historical change of arrangement of the village and its communication system throughout the Ottoman periods.

The bath next to Alibey's main square (Fig. 9) can be considered as one of the most important buildings to be studied. It represents a completely different bath type compared to the so far known monumental baths of the Ottoman era. This bath is small in size, comprising only four rooms/spaces. As such, it may be considered as a private bath house or a bath reserved for certain members of the village community. Another known sample of a small bath house is from 1664⁹ at Boğazköy/Hattusha. However, based on my detailed studies on the bath of Boğazköy/Hattusha, some differences such as the arrangement of the various rooms and the orientation of the structure are evident. A first plan of the bath house of Alibey in context with the pool was produced based on SfM photogrammetry (Fig. 10). Due to the dense covered by vegetation the walls and the roof the record is not complete. In addition, the vegetation causes partly the destruction of the structure and fosters the bricks to corrode. Furthermore, illegal excavation in the main room (warm room) opened a large sounding (Fig. 11) and the soil from the digging was deposited inside the room. While this forms an obstacle for further investigation and needs to be cleared, the sounding offers the potential in future to study the foundation of the building and to reconstruct its phases as well as to date the complex.

9 <https://puduhepaalesi.org/dulkadirogullari-konagi> (27.12.2021)

9 <https://puduhepaalesi.org/dulkadirogullari-konagi> (27.12.2021)

tabloları, düzenlemek ve hazırlamak amaçlı gerçekleştirilen bir bilimdir. İnsanın yaratıcı çıktısının korunması ve gelecek nesillere aktarabilmesi için önemli bir bilimdir.

Kültürel mirasın dökümantasyon yöntemleri ve teknikleri çoğalmış ve gelişmiştir; anıtsal bir yapıyı hızlı, pratik ve doğru bir şekilde belgelemek, korumak ve zaman geçtikçe binalardaki bozulmaları tespit etmek için kullanılabilir. Belgeleme çabalarındaki ana sorunlardan biri alan çalışması sırasında gereken ayrıntıya karşın sınırlı süre problemiyle ilgilidir. En verimli belgeleme yöntemlerinden biri (SfM - hareketten yapı) fotogrametridir.

“Fotoğrafik görüntüleri kaydetme, ölçme ve yorumlama süreci yoluyla fiziksel nesnelere hakkında bilgi edinme uygulaması”¹⁰ olarak tanımlanan fotogrametri, temel olarak fotoğrafları kullanarak ölçülebilir dijital 3B modeller hazırlama sürecidir. Topografik haritaların üretimi, mimari, arkeoloji, mühendislik, jeoloji, sualtı, adli tıp çalışmaları, vb. gibi çeşitli uygulamalar için kullanılmaktadır. Bu teknoloji hızla gelişip daha ucuz, kaliteli ve saha çalışmalarında yaygın hale gelmiştir.¹¹

Tarihi yapıların belgelenmesinde fotogrametri kullanımı çok yaygındır. Fotogrametri, bina üzerinde ve çevresinde referans noktalarını belirleyerek ve onları manuel olarak veya Total Station yardımıyla ölçerek yapılan saha çalışmasıyla başlar. Total Station kullanımı sadece çok doğru olmakla kalmaz, aynı zamanda yüksek veya erişilmesi zor alanlar için yararlıdır.

Daha sonra, tüm detayları birkaç açıdan kapsaması gereken, önceden planlanmış bir şekilde üst üste bindirilmiş fotoğraflar dijital kamera veya drone ile çekilir. Fotoğraf yöntemleri bir çalışmadan diğerine farklılık gösterir. Fazla zaman almayan saha çalışması tamamlandıktan sonra ofis çalışmaları başlar. Ofis işleri gereken doğruluk, fotoğraf sayısı, fotoğrafların boyutu ve çözünürlüğü, bilgisayar özellikleri, fotogrametri yazılımı ve bina boyutuna bağlı olarak daha fazla zamana ihtiyaç duymaktadır. Çekilen görüntüler liman ve hama-

Documentation (Photogrammetry)

Documentation is a science to preserve, coordinate, tabulate, arrange and prepare information to make it a primary material for research and benefit. It is an important science for the preservation of human creative output and transmitting it to the future generations.

The methods and techniques of documenting cultural heritage have multiplied and developed, that it could be used to document a monumental building and conserve it in a rapid, practical, and accurate way as well as to identify distortions in buildings as time progresses. One of the main problems in the documentation efforts relates to the dilemma of the degree of details required versus the limited amount of field time. One of the most efficient methods of documentation is (SfM) photogrammetry.

Photogrammetry, defined as “the practice of obtaining information about physical objects through the process of recording, measuring, and interpreting photographic images,”¹⁰ is basically the process of preparing measurable digital 3D models using photos. It is used for a diversity of applications, such as production of topographic maps, architecture, archaeology, engineering, geology, underwater, and forensic work etc. This quickly advanced technology became cheaper, well made, and prevalent in fieldwork.¹¹

The use of photogrammetry in the documentation of historical buildings is widespread. Photogrammetry starts with fieldwork where reference points are identified on and around the building and they are measured manually or using a Total Station, which can be not just so accurate but also useful for high or hard-to-access areas.

Later, overlapped photos in a pre-planned way that should be covered all details from several angles are taken by digital camera or drone. Photography methods differ from one case to another. After completing the fieldwork, which does not take much time, the office work starts. The office work needs more time depending on the required accu-

10 Stanbridge. Photogrammetry: A Practical Guide. (22.12.2021) <http://www.buildingconservation.com/articles/photogram/photogrammetry.htm>.

11 Chodoronek 2015: 2.

10 Stanbridge. Photogrammetry: A Practical Guide. (22.12.2021) <http://www.buildingconservation.com/articles/photogram/photogrammetry.htm>.

11 Chodoronek 2015: 2

mın (Şek. 12) belgelenmesinde kullanılan *Agisoft Metashape Professional* gibi bir fotogrametri programı aracılığıyla işlenir. Fotoğrafları yazılımda ilerletmek birkaç adım gerektirir; fotoğrafları bir nokta bulutu oluşturmak için hizalamak, yoğun bir bulut oluşturmak, yoğun buluttan bir ağ oluşturmak ve sonunda aynı programla düzenlenebilen 3B modeli elde etmek için görüntülerde sağlanan renk bilgilerini kullanarak doku oluşturmak veya gerekli düzenlemeyi gerçekleştirmek için bir 3B oluşturma programına aktarılır.

Fotogrametride elde edilebilecek doğruluk, fotoğrafların kalitesi, boyutu ve çözünürlüğü ile bağlıdır. Fotogrametri kavramı kulağa basit gelse de bunu doğru bir şekilde yapmak için kapsamlı eğitim ve beceri gerektirir.¹² Nihai üründen kesin ölçümlerin alınabileceği ve plan (Şek. 10) ve kesitlerin çizilebileceği bir rektifiye veya orto-fotoğraf alınabilir.

Son olarak, hamam kompleksinin, yapı ile çevresindeki meydan, bitişik taş havuz ve kesişen yollar gibi yapılar arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılması için ayrıntılı olarak çalışılması umulmaktadır. Kırsal alanların düzenlenmesi ile birlikte bu tür hamamların yol ağı ile anlaşılması, Osmanlı Dönemi'nde köy ve çiftlik gibi küçük topluluklar içinde günlük yaşam bilgilerindeki boşlukları dolduracaktır.

racy, the number of photos, photos' size and resolution, computer specifications, photogrammetry software, and the building size. The captured images are processed through a photogrammetry program such as Agisoft Metashape Professional, which has been used in documenting the harbour and the bath house (Fig. 12). Progressing the photos in the software requires several steps; aligning the photos to create a points cloud, building a dense cloud, building a mesh from the dense cloud, and building texture using the colour information provided in the images to get the 3D model in the end, which could be edited with the same program or exported to a 3D creation program to carry out the needed editing.

The accuracy achievable on photogrammetry is linked to the photos quality, size and resolution. Although the concept of photogrammetry sounds simple, it requires extensive training and skills to do it accurately.¹² From the final product, a rectified or an ortho-photograph can be acquired, where exact measurements can be taken and drawing plans and sections (Fig. 10).

At the end, hope the bath house complex will be studied in detail to get a better understanding of the relationship between the building and its surrounding structures such as the square, the adjacent stone pool and the intersecting roads. Together with the arrangement of rural sites, the understanding of this type of baths with the road network shall fill gaps in the knowledge of daily life within small communities such as villages and farms in the Ottoman period.

12 Morgan 2014: 29.

12 Morgan 2014: 29.

KAYNAKÇA / BIBLIOGRAPHY**Arşiv Kaynakları / Archive Sources**

Devlet Arşivleri Müdürlüğü 1915 (Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Matbaası Kütahya Şubesi. EHT (Scale 1/25000), Document Location: 2592, Document Date: H-08-05-1334 /M 1915. (<https://www.devletarsivleri.gov.tr/Sayfalar/AnaSayfa.aspx?dab>))

Modern Kaynaklar / Modern Sources

Aydingün, H. (2017). Kazıya Başlarken. (Ed. Ş. G. Aydingün). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Bathonea)*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, xxi-xxviii.

Aydingün, Ş. (2017a). An Excavation Site at the Junction of River-Lake and Sea (Works of the first Five Years). (Ed. Ş. G. Aydingün). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Bathonea)*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 13-68.

Aydingün, Ş. (2017b). Scientific Data and Comments About the Name of Bathonea. *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Bathonea)*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 75-94.

Aydingün, Ş. (2018). Hundred Thousand Years of Avcılar's History as Discovered Through Archaeological Researches. *Bütün Yollar Avcılar'dan Geçer*. İstanbul: Alev Publications, 263-313.

Chodoronek, M. (2015). *The Use and Application of Photogrammetry for the In-field Documentation of Archaeological Features: Three Case Studies from the Great Plains and Southeastern Alaska*. (Master's Thesis, University of Nebraska-Lincoln)

Kaya, D. – Özmen, B. O. (2017). Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Kazıları Osmanlı Lüleleri. (Ed. Ş. G. Aydingün). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Bathonea)*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 343-358.

Morgan, M. R. (2014). *Responsible Recording of Historic Sites and Buildings Based on Skills, Training and Sound Judgment*. (Master's Thesis, University of Pennsylvania, Philadelphia, PA)

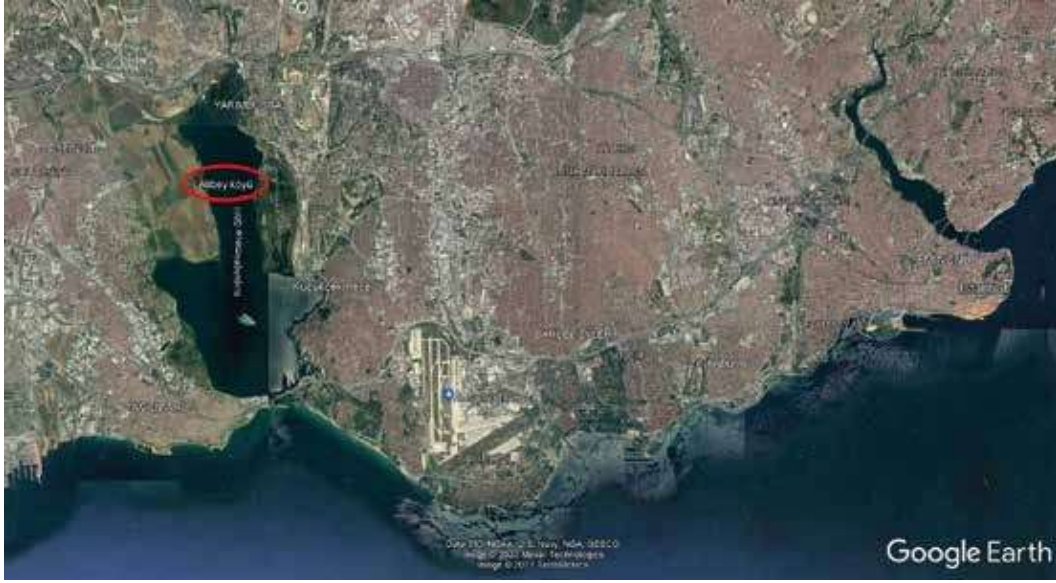
Tekin, O. (2017). Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları bulunan Sikeler ve Yerleşim tarihine Katkıları. (Ed. Ş. G. Aydingün). *İstanbul Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları (Bathonea)*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 359-366.

İnternet Kaynakları / Internet Sources

<https://puduhpailesi.org/dulkadirogullari-konagi> (27.12.2021)

<http://avcilar.meb.gov.tr/www/tarihi/icerik/10> (07.01.2022)

Stanbridge, R. *Photogrammetry: A Practical Guide*. (www.buildingconservation.com/articles/photogram/photogrammetry.htm)

Şek. 1: Alibey Köyü'nün konumu, Küçükçekmece / İstanbul (Google Earth 07.01.2022)
Fig. 1: "Alibey Köyü" location in Küçükçekmece / İstanbul (Google Earth 07.01.2022)

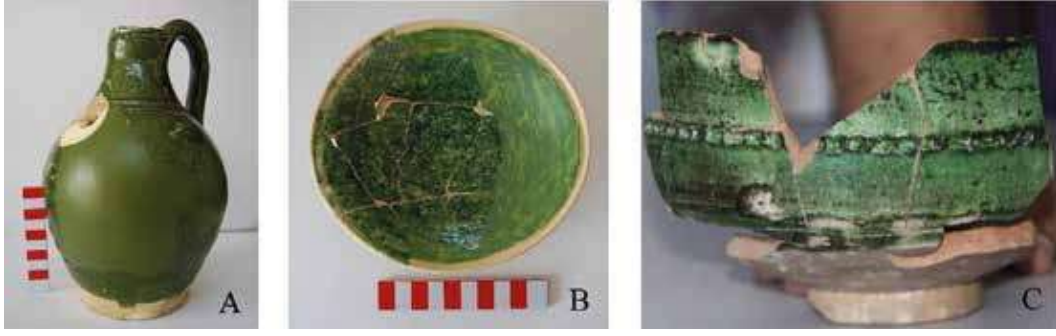
Şek. 2: Alibey Köyü gösteren Küçükçekmece Gölü Haritası, 1915 (Fotoğraf: Devlet Arşivleri Müdürlüğü;
<https://www.devletarsivleri.gov.tr/Sayfalar/AnaSayfa.aspx?dab>) (07.01.2022)
Fig. 2: Map of Küçükçekmece Lake with a reference to Alibey köyü, 1915 (Photograph: From the Directorate of State Archives;
<https://www.devletarsivleri.gov.tr/Sayfalar/AnaSayfa.aspx?dab>) (07.01.2022)

Şek. 3: -IYI- “Kayı Boyu” sembolü sikke, Edirne basımı, MS 1444, II. Murad Mangırı (Fotoğraf: Bathonea Kazı Arşivi)
Fig. 3: Coin with the -IYI- symbol “Kayı Boyu”, Edirne edition, MS 1444, Mangır of Murad II (Photograph: Bathonea Excavation Archive)

Şek. 4: Silindirik kaseli lüle, MS 17. – 18. yüzyıllar (Fotoğraf: Bathonea Kazı Arşivi)
Fig. 4: Pipe with a cylindrical bowl, 17th -18th c. AD (Photograph: Bathonea Excavation Archive)

Şek. 5: A.-B. Osmanlı Dönemi, yeşil-sırlı kaplar; C. MS 15. yüzyıla tarihlenen Osmanlı Dönemi yeşil-sırlı kap (Fotoğraf: Bathonea Kazı Arşivi)

Fig. 5: A.-B. Ottoman Period, green-glazed potteries; C. Ottoman green-glazed pottery dated to the 15th c. AD (Photograph: Bathonea Excavation Archive)

Şek. 6: Limanın temelinden ele geçen MS 16. – 17. yüzyıllara (?) tarihlenen Osmanlı Dönemi yeşil-sırlı kap parçaları (Fotoğraf: A. Ginalis)

Fig. 6: Ottoman green-glazed pottery fragments, dated to the 16th-17th c.AD (?), from the foundation of the harbour. (Photograph: A. Ginalis)

Şek. 7a-b: Alibey Köyü'nün hava fotoğrafı (1970), (2021); ○ Hamam, ○ Konak, ○ Hamam, ○ Liman, -- Yollar (Fotoğraflar: a: <https://sehirharitasi.ibb.gov.tr/?fbclid=IwAR36cms1n1d9qaOAoIaWO2wdgrNbTYj5JzksZUS6NgRwap3glsODOd4gXw>) (07/01/2022) / b: Y. Dellal)

Fig. 7a-b: Aerial Photo of Alibey Village (1970), (2021); ○ Bathhouse, ○ Mansion, ○ Bathhouse, ○ Harbour, -- Roads (Photographs: a: <https://sehirharitasi.ibb.gov.tr/?fbclid=IwAR36cms1n1d9qaOAoIaWO2wdgrNbTYj5JzksZUS6NgRwap3glsODOd4gXw>) (07/01/2022) / b: Y. Dellal)

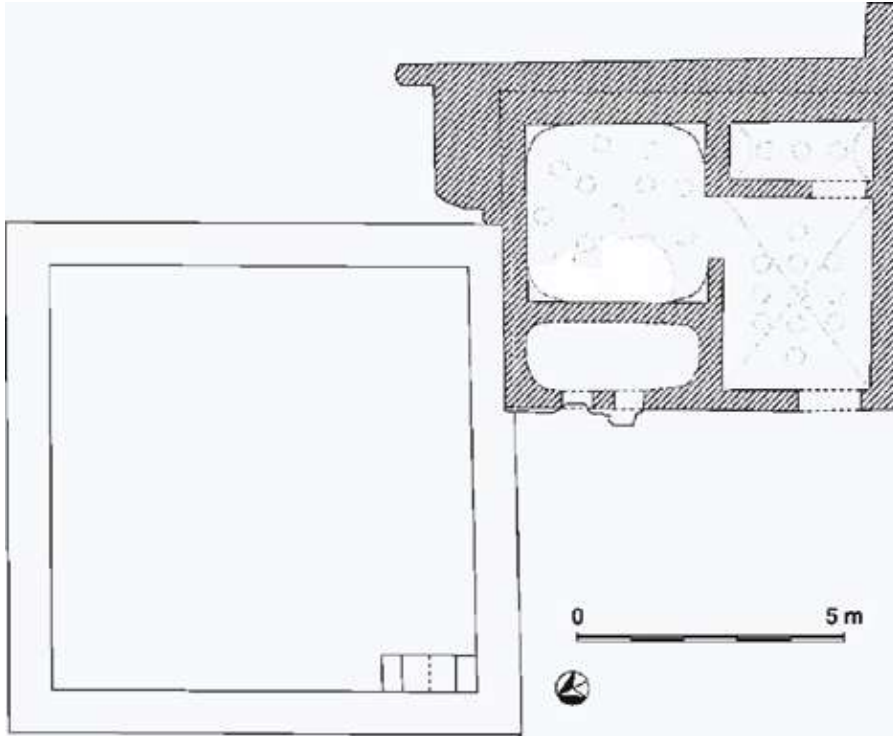

Şek. 8: İnşaat aşamalarının dört tarihi katmandan oluşan yol (3B Model: Y. Dellal)
Fig. 8: The road with four historical layers of construction phases (3D Model: Y. Dellal)

Şek. 9: 2013 yılındaki temizlik çalışması sonrasında yol ve meydanla birlikte hamam yapısı görüntüsü
(Fotoğraf: Bathonea Kazı Arşivi)

Fig. 9: The bath with the road and square after cleaning in 2013 (Photograph: Bathonea Excavation Archive)

Şek. 10: Alibey Köyü'ndeki hamam ve havuz yapılarının planı (Çizim: Y. Dellal)

Fig. 10: Plan of the bath and pool in the Alibey village (Drawing: Y. Dellal)

Şek. 11: Hamam yapısı odaları (Fotoğraf: Y. Dellal)
Fig 11: The Bathhouse Rooms (Photograph: Y. Dellal)

Şek. 12: Alibey Köyü'ndeki hamam yapısının 3D modeli (3B Model: Y. Dellal)
Fig. 12: 3D model of the bath in the Alibey village (3D Model: Y. Dellal)